

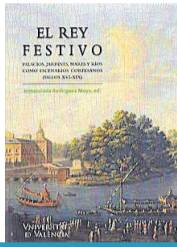
comentaris literaris per Josep Palomero i José Miguel Segura

I. RODRÍGUEZ MOYA (ED.)

El rey festivo

Editorial:
Universitat de València
València, 2019
Pàgines 335
Art

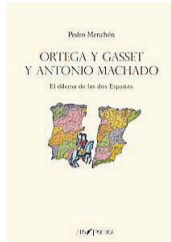
Al voltant de les monarquies hispàniques absolutes pululaven cortesans que estaven disposats a complaure tothora els reis, fent-se de notar per a obtenir favors i prebendes, per la qual cosa no s'estaven de fer propostes extravagants, molt en consonància amb l'època. El cas era que el rei es divertia, i que l'inductor de les fastuoses celebracions per un motiu o per un altre resultava beneficiat i comptava amb el favor reial.

Tota aquesta classe de celebracions efímeres són motiu d'exposició i d'anàlisi en aquest volum que se subtitula «Palacios, jardines, mares y ríos como escenarios cortesanos (siglos XVI-XIX)», en què l'editora, la professora Inmaculada Rodríguez Moya de la Universitat Jaume I, ha recopilat quinze aportacions sobre aquest tema de diversos especialistes de distintes universitats espanyoles i europees. N'hi ha que resulten francament sorprenents, com la naumàquia que s'organitzà el juny de 1755 en un tram entre dos ponts de València del riu Túria, amb motiu de celebrar el tercer centenari de la canonització de sant Vicent Ferrer, espectacle que es va celebrar com a substitució de les corregudes de bous que no van ser autoritzades. Els altres casos seleccionats són igual d'espectaculars i estrambòtics. **JP**

PEDRO MENCHÉN

Ortega y Gasset y Antonio Machado

Editorial:
Ars Poetica
Oviedo, 2020
Pàgines 298
Assaig

Pedro Menchén és allò que sol denominar-se —amb la millor de les intencions— un «lletraferit» de llibre amb una obra literària després de si tan variada com quantiosa des dels seus inicis. És autor de llibres de relats i de novel·les, de poemaris, epistolars, obres de teatre, d'una autobiografia titulada *Escrito en el agua* i de diversos assajos entre els quals figura aquest *Ortega y Gasset y Antonio Machado*. El dilema de les dos Espanyas, un estudi sorgit quasi per casualitat al socaire d'altres treballs que van retornar a l'autor la figura i l'obra del pensador.

La relectura d'aquest filòsof espanyol li va conduir, al seu torn, a la del poeta sevillà Antonio Machado, descobrint d'aqueixa manera una relació literària, afectiva i personal entre tots dos figures sobre la qual no existia cap estudi específic previ per sorprendent que sembla, donada la rellevància de tots dos en el pensament i en la poesia espanyola. El volum s'organitza en tres parts clarament diferenciades. La primera, 'Una relación descompensada', desenvolupa la relació personal i literària entre els dos valent-se de «documents escrits que he sigut capaç de trobar» i que ens mostren «les afinitats i di-

vergències entre el poeta i el pensador en l'ordre filosòfic, ideològic o simplement humà». Les afinitats inicials van donar pas a desavinences—expressades sempre amb absolut respecte—sobretot a partir de la publicació de *La deshumanización del arte*, en 1925, i *La rebelión de las masas*, en 1929, textos capitals d'Ortega y Gasset que expliquen el gir que es va produir en tots els ordres de l'activitat soci-política, intel·lectual i artística d'aquest país cap a 1930 com a avantsala de la Guerra Civil.

La segona part del llibre, 'El maestro y el discípulo', se centra en l'estudi dels entorns socials i familiars de totes dues figures, especialment referent a la presa de partit—dispar—d'Antonio Machado i d'Ortega y Gasset respecte a la contesa bèl·lica que va esclatar al juliol de 1936, amb «alguns aspectes polèmics o no gaire coneguts sobre les seues vides». El llibre es clausura amb una tercera part, 'Vides paralelas', de tot just vint pàgines de contingut estrictament biogràfic que intenten que el lector es pugui fer «un retrat soci-psicològic o històric-antropològic de cada personatge i confrontar-lo o acarar-lo amb l'altre».

Més enllà dels seus continguts, aquesta obra és, quant al discurs d'autoria, un treball que ressalta pel to entusiàstic que deixa en el lector un regust una miqueta naïf. Estem davant un llibre sorgit de lectures prèvies que han alçat en l'autor unes imatges de Machado i d'Ortega y Gasset; és, per tant, un llibre més sobre les lectures prèvies de Machado i d'Ortega y Gasset que sobre Machado i sobre Ortega y Gasset. Es tracta d'una lectura amb un cert interès per als qui ja estiguen prèviament interessats en aquests temes més o menys «culturalistes»; és a dir, per a un conjunt molt minoritari, de lectors per als qui l'època i les figures objecte d'estudi siguen una matèria àmpliament trillada. Aqueix és, potser, el major risc d'aquest llibre. **JMSR**

J. NADAL I FARRERAS (ED.)

Girona, 1939: porta de l'exili

Pròleg:
Maria Campillo
Editorial:
L'Avenç
Barcelona, 2021
Pàgines 285
Història

Cap al migdia del 4 de febrer de 1939 la ciutat de Girona va ser ocupada per les tropes franquistes, després de tot un matí d'operacions militars. El que quedava de l'exèrcit popular de la república es va retirar en desbandada en direcció als passos fronterers del Pirineu, cap a on també es dirigia una multitud de civils a la deriva que bloquejava sendes, camins i carreteres, atacada brutalment per l'aviació feixista italiana. Girona, Figueres i altres poblacions frontereres van ser els últims llocs en què la resistència va donar pas a la derrota.

L'editor del llibre, Joaquim Nadal i Farreras, exalcalde de Girona, exconseller de la Generalitat de Catalunya i catedràtic de l'Autònoma de Barcelona, ha recollit diversos testimonis de primera mà d'aquelles jornades infaustes que relaten les seues impressions sobre la caiguda de Girona. Nadal ha distribuït la selecció en huit apartats: Visions abans de la desbandada, Del refugi al caos, Riba i Machado, L'exèrcit vençut i el Govern a l'exili, Girona 4 de febrer, Ressons des de l'exili, Ocupació i repressió, Ignomínia i explicació. Posen els pèls de punta, i expliquen com la ciutat es va convertir en un caos, en un infern indòmit. **JP**

destaquem...

Roque Larraquy i el deliri, i trencament, de la història

És inevitable buscar referències quan un se submergeix en una nova lectura. És un defecte professional confés, perquè aquestes al·lusions i connexions li serveixen a un per a intentar explicar què ha llegit, si bé moltes vegades —i crec que aquest pot ser el cas— es confongui i expliqui com ha llegit el que ha llegit.

En *La telepatia nacional* (Fulgencio Pimentel), de Roque Larraquy, aviat començo a recordar les estranyeses de *Le ParK* (Siberia), de Bruce Bégout, o en menor mesura d'*Un hombre en el zoo* (Perifèrica), de David Garnett, perquè en les tres obres es parla de crear espais d'exhibició d'éssers humans, o pitjor encara, de parcs temàtics com a llocs de control i dominació sobre l'altre i on cada individu, sense voler-lo ni beure-ho, perd la seua individualitat, la seua idiosincràsia, darrere de la satisfacció i complaença d'uns pocs, aquells que, per desgràcia, governen i dirigeixen a pler les nostres vides.

En aquest sentit, Larraquy, amb aquest fascinant i particular estil narratiu, fragmentari i paròdic al mateix temps, se serveix de la combinació d'un relat de tipus confessional amb un altre de caràcter documental i burocràtic, a més de l'epistolar, per a distorsionar a poc a poc la història que vol contar-nos i que situa en la dècada dels 30 del passat segle, una història estranya, *bizarra* si es vol, protagonitzada per un comitè de «savis» que busquen crear un «antropoparque» amb indígenes, els propis indígenes, l'artífex de la seua arribada des del Perú a l'Argentina i el seu criat.

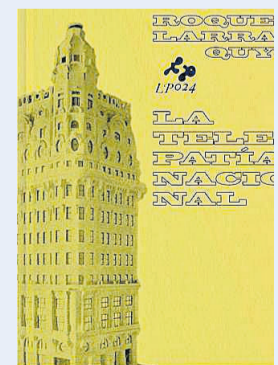
Tot resulta delirant en aquesta novel·la, per xocant, però lluny de creure que no hi ha discurs, Larraquy traça de manera magistral —per a mi— un perfil sobre les incongruències del conservadorisme de dretes, a més de posar sobre el paper temes candents avui com el supremacisme i el racisme o el patriarcat, i el fa aprofundint en la importància del llenguatge, en

com el llenguatge construeix el pensament i com aquest pensament pot generar una ideologia perillosa. I és que, com escriu l'autor argentí: «no hi ha moral sense auxili de la llengua».

Per si tot això fos poc, Larraquy aprofundeix en episodis històrics del seu país —una miqueta menyspreables— i també aborda la fantasia científica —aquesta telepatia que dona nom al títol té el seu per què— per a fer-nos conscients de la fragilitat de l'ésser humà en la societat d'ahir i d'avui. Experimentació, hibridació textual, exploració doctrinària i política... *La telepatia nacional* és un artefacte que difícilment un pot descriure íntegrament perquè guarda en el seu engranatge múltiples i diminutes peces amb les quals ha aconseguit assemblar, una vegada més, un relat que captiva, que manté al lector atent a la pròxima ocurrència o gir, una història en la qual la llengua i el llenguatge, i per tant l'escriptura i la pròpia literatura, són l'acció i l'experiència. «[...] el lèxic és la petjada d'un estímul exterior a la consciència i la prova que aquest exterior existeix i ens toca», escriu Larraquy en un moment donat de la novel·la. Les paraules com a constructe social i emocional, com a element que configura tot i a tots. **ERIC GRAS**

ROQUE LARRAQUY

La telepatia nacional

Editorial: **Fulgencio Pimentel**
Logronyo, 2021
Pàgines 188
Narrativa